

De overval

'Zo, jongen!' Mijn broer Frank klopte even op mijn schouder. 'Ben je er klaar voor?'

Ik legde mijn hand op mijn stekende maag. Wat moest ik antwoorden?

Vanaf de overkant van de straat keken we naar de oude stenen gevangenis van Leeuwarden. Daarbinnen zaten mannen en vrouwen die door de Duitse bezetters waren veroordeeld. Als we niets deden waren zij binnenkort dood. Dat konden we niet laten gebeuren! Daarom zat er niets anders op dan dat wij hen gingen bevrijden. Wij en onze vrienden Piet Kramer en Niek van het Friese verzet. Of ik er nu klaar voor was of niet.

'Kom,' zei mijn broer. 'We gaan.'

We staken de straat over naar de ingang van de gevangenis. Daar stonden onze vrienden al op ons te wachten.

'Doe alsof je bang bent,' fluisterde Piet Kramer tegen ons. 'Of verdrietig of boos, dat mag ook. Als jullie maar laten zien dat je niet blij bent dat ik je naar de gevangenis breng.'

Mij kostte het weinig moeite om te doen alsof ik bang was. Stel dat de overval mislukte? Dat we allemaal over een uur zelf gevangen waren en misschien wel de doodstraf kregen?

'Ach, natuurlijk lukt het,' zei Frank alsof hij mijn gedachten had geraden. Hij legde zijn handen alvast tegen elkaar op zijn rug zodat het van voren leek of ze geboeid waren. 'Zijn jullie er ook klaar voor? Niek? Kees?' Hij keek me even aan en knipoogde.

'Stil!' Piet Kramer zette de politiepet stevig op zijn hoofd. 'Hebben jullie je wapen allemaal binnen handbereik?'

Alle drie knikten we.

'Mooi,' zei Piet. 'Dan net als Frank de handen op de rug, we gaan beginnen.' Hij duwde zijn schouders naar achteren en drukte op de bel van de gevangenis.

'Wie is daar?' Door een luikje in de deur keek een bewaker naar buiten.

'Agent Kramer. Ik kom met drie nieuwe gevangenen. U bent daarover gebeld.'

'Papieren!'

Kramer stak de vervalste papieren door het luikje. De bewaker controleerde ze grondig en ik voelde een nieuwe steek van angst in mijn maag. Eindelijk ging de deur open van gevangenis Blokhuispoort.

Als er maar niets mis gaat, dacht ik terwijl ik over de drempel van de gevangenis stapte. Als het maar goed afloopt, als er maar niemand verraad pleegt...

'Schiet op!' commandeerde Kramer achter me. 'Naar binnen!' Hij stompte mij en de twee andere zogenaamde gevangenen hard tegen onze rug.

Maar amper stonden we in de lange gang met cellen of hij trok zijn pistool en richtte hem op de bewaker.

'Handen omhoog! Dit is een overval!'

Dat was het sein waarop ook Frank, Niek en ik onze wapens tevoorschijn haalden

De bewaker verbleekte. 'Wat...!' stamelde hij. 'Maar die gevangenen...!' Hij keek ons aan alsof hij er niets van begreep.

'Maakt u zich maar geen zorgen,' zei Frank. 'Wij ontsnappen heus niet, tenminste, nu nog niet. Eerst gaan we vijftig van onze vrienden uit de cel bevrijden.'

'Wát... wát...?' stotterde de bewaker weer. Wij besteedden geen aandacht meer aan hem. Werk aan de winkel.

'Heb jij de lijst?' vroeg Kramer aan mij. 'Snel, laten we de eerste mensen gaan ophalen.'

We wisten precies wie we mee wilden nemen: gevangenen die waren veroordeeld omdat ze weigerden voor de Duitsers te werken, of omdat ze voedselbonnen hadden gestolen om die aan onderduikers te geven. Maar ook gevangenen die geheime schuilplekken kenden of de namen van verzetsleden. We wilden voorkomen

dat de Duitsers deze mannen en vrouwen net zo lang zouden martelen tot ze niet anders konden dan de geheimen te verraden.

Snel liepen we met de namenlijst in onze hand langs de verschillende cellen om ze open te maken. Overal kwamen aarzelende mannen en vrouwen tevoorschijn. Op hun gezichten stond angst. Vooral toen ze het uniform zagen dat Piet Kramer had aangetrokken. Hij zag er echt uit als agent in dienst van de Duitsers. Misschien dachten de gevangenen dat ze werden opgehaald om doodgeschoten te worden. 'Niet bang zijn,' riep ik hen toe. 'Wij werken niet voor de Moffen! We zijn van het verzet. Wij komen jullie bevrijden.'

Toen eenmaal door de gangen gonsde dat wij de goeien waren, begon iedereen zich te haasten. Hollende voeten kletsten door de kale gangen.

'Ik wil ook vrij!' schreeuwde een man vanachter een dichte deur. 'Neem mij ook mee!'

'Staat hij op de lijst?' vroeg Frank aan mij.

Ik schudde mijn hoofd. 'We kunnen hem niet meenemen, er zijn niet voldoende veilige schuilplaatsen. Vijftig mannen en vrouwen, meer niet. Alleen degenen die het meest gevaar lopen.'

We waren druk bezig met het bevrijden van de mensen toen ineens het galmende geluid klonk van de bel aan de voordeur van de gevangenis. Onmiddellijk bleef iedereen verstijfd staan. Ik zag hoe veel mensen hun ogen opensperden of lijkbleek werden, een vrouw pakte de arm van een man naast haar vast.

'Wat is dat?' siste ik tegen Piet Kramer.

Geen idee,' fluisterde hij. 'Kom mee. We gaan even kijken.' Hij knikte naar de anderen. Verstoppen jullie je in de cellen. Geen geluid!' Hij zette zijn politiepet recht op zijn hoofd, wachtte tot iedereen werkelijk de cellen in was gegaan en stampte toen naar de voordeur. Ik volgde hem maar hield me zo onzichtbaar mogelijk.

Piet opende het luikje in de deur zoals hij de bewaker eerder had zien doen. 'Ja?' vroeg hij bars.

'Politie Drachten,' zei de man op de stoep. 'Ik kom een gevangene afleveren.'

Mijn maag begon weer te steken. Politie! En dit keer de echte!

Maar de stem van Piet Kramer trilde geen moment. 'Geef me het opdrachtformulier!'

Een papier werd hem door het luik aangereikt. Kramer sloot het luikje alsof hij tijd wilde hebben om het door te lezen.

'Wat nu?' vroeg ik.

'Waarschuw de anderen,' zei Piet Kramer zacht. 'Ik laat de politieman binnen en neem hem direct gevangen. Laat de bevrijde mensen zich ondertussen gereed houden. Ze moeten zo snel mogelijk het gebouw uit. Geen idee wanneer de collega's van deze agent hem komen zoeken.'

Op mijn tenen rende ik naar de anderen en gaf de boodschap door. Allemaal hielden we onze adem in. Ik sloop terug naar Piet Kramer om hem te helpen als de agent binnenkwam.

Toen ik klaar stond opende Piet Kramer de buitendeur. 'Heb je weer zo'n vuil verzetsmens te pakken?' vroeg hij aan de politieman.

De politieman dreef de gevangene naar binnen en zei: 'Jazeker, dat tuig...'

Verder kwam hij niet. Kramer sloot snel de deur achter hem en ik zette mijn wapen tegen zijn borst. 'Dank je hartelijk,' zei Piet Kramer. 'Dan zullen wij deze meneer direct de vrijheid weer geven. En voor jou hebben we een mooie cel klaar.'

Terwijl Frank, Niek en de bevrijde gevangenen zo snel mogelijk langs hem heen naar buiten glipten, de koele nacht in, struikelde de verbaasde politieman de eerste, de beste lege cel in.